

ÖMER SEYFETTİN'İN HİKÂyelerİNİN CümLE SIKLIğI AçISINDAN İnceLenMESİ

A Study on Ömer Seyfettin's Stories in Terms of Sentence Frequency

Nurullah AYDIN*

Öz

Ömer Seyfettin bugün, hedef kitle si sadece çocuklar olan bir yazar olarak algılanmaya başlanmış eserleri de çoğunlukla değerler noktasında incelenmeye çalışılmıştır. Herkesin malumudur ki Ömer Seyfettin her muhtevaya uygun bir kurgu geliştirerek hikâyenin şiir gibi bir tür olduğunu edebiyat dünyasına kabullendirmiş ve bu yeni türü edebiyatımıza sevdirmiştir. Hem Ömer Seyfettin'in eserlerinin bu yönüne dikkati çekmek hem de bir hikâye yazarken hareket, diyalog, tasvir, kanaat ve takdim cümlelerini ne oranda kullanmaları gerektiği noktasında genç yazarlara alternatif bilgi sunma adına bu çalışma hazırlanmıştır. Bu çalışmada önce Ömer Seyfettin'in aslına uygun bir şekilde neşredilen hikâye külliyatı konularına göre gruplandırılıp doküman analizine tabi tutulmuştur. Daha sonra örnekleme tekniklerinden birisi olan kontrollü örnekleme yoluyla konularına göre gruplandırılan eserlerden bazıları çalışmanın evreni olmak üzere seçilmiştir. Diyalog, takdim, hareket, tasvir ve kanaat gibi kavramlar sınırları belirli bir şekilde tanımlandıktan sonra seçili eserler veri analizine sokulmuştur. Yapılan tasnifçi çalışma sonucunda Ömer Seyfettin'in

Abstract

Today, Ömer Seyfettin is commonly perceived as an author whose target audience is only children, and his works are mostly tried to be examined in terms of values. It is well known by everyone that Ömer Seyfettin made the litterateurs accept that story is a genre just like poetry by building fictions appropriate to every context, and also made the litterateurs love this new genre. This study has been made with the aim of drawing attention to this aspect of Ömer Seyfettin's stories, and providing alternative information to young writers about at what rate they should use action, dialogue, description, opinion and introduction sentences. In this study, firstly Ömer Seyfettin's complete works, which were published proper to the original forms, have been classified according to their themes and subjected to document analysis. Later; some of the works that were classified according to their subjects have been chosen as the target population of the study with the controlled sampling method, which is one of the sampling methods. After defining concepts such as dialogue, introduction, action, description and opinion by drawing lines, data analysis has been applied to the chosen works. As a result of the classification study, it has been clearly seen that Ömer

* Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Doktora Öğrencisi, naydin.255@hotmail.com.

eserlerini belirli sisteme göre kurguladığı ve hikâyeler arasında diyalog, takdim, hareket, tasvir ve kanaat cümlelerinin oranı açısından tutarlılığın olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ömer Seyfettin, kurgu, veri analizi.

Seyfettin fictionalized his works according to a determined system and there is a consistency between his stories in terms of the rates of dialogue, introduction, action, description and opinion sentences.

Key Words: Ömer Seyfettin, fiction, data analysis, sorting.

GİRİŞ

Tebaası bulunduğu imparatorluğun dağılıpına şahit bir öykücü, otoriter babası karşısında güçlü bir karakter ortaya koyamayan bir evlat, harbin ne olduğunu bizatihi gören bir asker oğlu asker, Ziya Gökalp'in yakın arkadaşı, Batı hayranı bir eş, en çok ihtiyaç duyduğu zamanda annesini kaybeden evlat, savaş zamanı açlıkla, yoksunlukla ve yoksullukla mücadele eden bir toplum, toplum katmanları arasındaki gelir uçurumu vb.

Ömer Seyfettin'in gerçeklerine bakıldığında sanatıyla yaşamının iç içeliği ne kadar doğalsa, sonraki nesillerin de Ömer Seyfettin'i milli manevi yönlerden ele almaları o kadar doğaldır. Sorun yazarın Türk edebiyatındaki yerinin ve öneminin göz ardı edilerek günümüzde sadece milli ve manevi değerlerimizi bize aktaran bir kişi olarak tanınır olmasıdır.

Oysa Ömer Seyfettin'i günümüzde önemli kılan iki temel özelliği vardır: Birincisi, öykünün yeni yeni kuramsal temellerinin oluşturulduğu dönemde öyküyü bir tür olarak edebiyat dünyasına kabullendirmesi, neredeyse el yordamıyla her muhtevaya uygun bir anlatım biçimi geliştirebilmiş olmasıdır.

Onu önemli kılan ikinci özelliği ise öykülerinde işlediği birçok problemin (Batı'ya körü körüne öykünme, Tanzimat Döneminden beri devam eden sözde, eylemde ve düşüncede ikilemde kalma, savaş zenginlerinin tutumları, mili ve manevi değerlerden uzaklaşma, kişilerin dini menfaatleri uğruna kullanması vb.) günümüzde hala güncelliğini koruyor olmasıdır. Bir asırdan beri Ömer Seyfettin'i önemli kılan ikinci neden üzerinde hep çalışılmış; fakat yazarın da belirttiği gibi el yordamıyla her muhtevaya uygun bir anlatım biçimi geliştirebilmesi göz ardı edilmiştir.

Bu çalışmada Ömer Seyfettin'in el yordamıyla oluşturduğu her muhtevaya uygun kurgu harikasının nasıl bir şey olduğunu nicel verilerle ortaya sererek, genç öykücülerimiz için alternatif bilgi kaynağı oluşturmaya ve eserleri yapısal yönden inceleyen dilbilim sahasına yeni terimler kazandırılmaya çalışılmıştır.

2.YÖNTEM

Çalışmanın Modeli

Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin cümle sıklığı açısından incelenmesi başlıklı araştırma nitel gelenekten yararlanılarak yapılmış bir doküman incelemesidir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187). Çalışmada Ömer Seyfettin'in hikâyelerini kapsayan külliyatı araştırmanın ana verisini oluşturduğu için doküman incelemesi tercih edilmiştir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı özelde Ömer Seyfettin'in hikâyelerini kategorik açıdan inceleyerek hikâyelerdeki diyalog, kanaat, takdim, hareket ve tasvirli cümle oranlarını ve bu oranlar arasındaki iç tutarlılığı belirlemek, genelde ise Ömer Seyfettin'in hikâyelerinden yola çıkarak genç yazarlarımıza olay öykülerinin nasıl kurgulandığı hakkında tekrarlanabilir, karşılaştırılabilir nicel veriler sunmaktır.

Evren

Ömer Seyfettin'in hikâyeleri bugüne kadar farklı yayınevleri tarafından değişik okuyucu kitleleri hedeflenerek defalarca neşredilmiştir. Ancak bu neşirlerde çoğu zaman yanlış okumalar ve sadeleştirmeler bulunduğu gibi keyfi ilave ve ayıklamalar da olmuştur (Argunşah, 2007: 39). Çalışmada kapsam olarak yazarın sadeleştirilmeden ve aslına uygun olarak hazırlanan hikâye külliyatı esas alınmıştır.

Örneklem

Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin cümle sıklığı açısından incelenmesi başlıklı çalışmada, yazarın sadeleştirilmeden ve aslına uygun olarak hazırlanan hikâye külliyatından kontrollü küme örnekleme tekniği kullanılarak altmış sekiz hikâye örneklem için seçilmiştir.

Kontrollü küme örnekleme evrende yer alan bütün kümelerin örnekleme girme şansının eşit olmadığı örnekleme türüdür. Kümelerin örnekleme alınabilmesi için belirli şartları karşılamaları gerekmektedir (Kıncal ve diğerleri, 2014: 62).

Külliyattaki hikâyeler konularına göre kümelendirilip tasnifçi çalışma yapılmıştır. Çalışmada Ömer Seyfettin'in değişik tarihlerde kaleme aldığı Nezle, Tam Bir Görüş, Bir Çocuk Aleko, Kazın Ayağı, İnat, Kaşağı, Türbe, Yüz Akı, Beynamaz, Tütün, Mürebbiye, Rüşvet, Havyar, Pembe İncili Kaftan, Müjde, Ferman, Dama Taşları, Ayın Takdiri, Falaka, Topuz, Boykotaj Düşmanı, Bomba, Primo Türk Çocuğu (1), Primo Türk Çocuğu (2), Beşeriyet ve Köpek, Aşk ve Ayak Parmakları, Tavuklar, Pireler, Bahar ve Kelebekler,

Teselli, Velinimet, İhtiyarlıkta mı Gençlikte mi, Çanakkale'den Sonra, Busenin şekl-i İptidaisi, At, Bir Hatıra, Nakarat, Hürriyet Gecesi, Miras, Gizli Mabet, Nadan, Büyücü, Çakmak, İlk Cinayet, Balkon, Kurbağa Duası, Kurumuş Ağaçlar, Bir Hayır, Çirkinliğin Esrarı, Hürriyete Layık Bir Kahraman, Herkesin İçtiği Su, Deve, Yüksek Ökçeler, Zeytin Ekmek, Korkunç Bir Ceza, Aşk Dalgası, Apandisit, Kanaat, Perili Köşk, Koleksiyon, Tenezzüh, Ant, Acıklı Bir Hikâye, Tarih Ezeli Bir Tekerrürdür, Erkek Mektubu, İlk Namaz, Sebat, Gurultu adlı eserler incelemeye tabi tutulmuştur.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri iki aşamada toplanmıştır. İlk olarak çalışmanın kuramsal çerçevesini sağlam bir zemine oturtmak amacıyla ilgili alan yazın taranmış, öykü ve öykü kuramı üzerine eserler incelenmeye çalışılmıştır. İkinci aşamada ise Ömer Seyfettin'in bibliyografyası taranmış; yazarın sadeleştirilmeden, aslına sadık kalınarak hazırlanan hikâye külliyatı okumaya tabi tutulmuş ve hikâyelerin bir kısmı incelenmek üzere seçilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

SPSS Veri Analizi programına tabi tutulmadan önce verilerin analizi kısmında geçerlilik ve güvenilirliğe ilişkin bir kısım önlemler alınmış, seçili hikâyeler değişik aralıklarla birkaç kez okunmuş ve hikâyelerdeki analiz birimi olarak kullanılacak cümlelerin adedini belirlemek amacıyla cümleler kodlanmıştır. Kodlama sırasında çalışmanın güvenilirlik ve geçerliliğine ilişkin problemleri ortadan kaldırmak adına veri setinin bir bölümü üzerinde farklı zaman dilimlerinde kodlayıcılar tarafından kodlamalar yapılmış, kodlamalar arasındaki tutarlılığın %95 olduğu görülmüştür. Yine kodlama güvenilirliğini sağlamak adına bir nitel araştırma uzmanına da veri setinin bir bölümü üzerinde kodlamalar yaptırılmış, araştırmanın kodlayıcısı ile nitel araştırma uzmanının yaptığı kodlamalar arasında %80'in üzerinde bir tutarlılık olduğu tespit edilmiştir.

Cümleler kodlandıktan sonra istenen başlıklara göre kodlar %95 güven aralığında "SPSS Veri Analizi" programına sokulmuş, edilen veriler, anlamlılık testine tabi tutulup başlıkların iç tutarlılığına bakılarak oranlarla ifade edilebilir hale getirilmişlerdir. Son olarak oranların yüzdelik bir dilim içerisindeki yerleri "orantı" yoluyla belirlenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

TASNİFÇİ ÇALIŞMA:

Diyalog Noktasında İncelenen Hikâyeler: Diyalog piyes, roman, hikâye gibi yapıtlarda iki ya da daha çok kimsenin konuşması (TDK Sözlük, 1981: 231). Oyun, roman, hikâye vb. eserlerde iki veya daha çok kimsenin konuşması (TDK Sözlük, 2005: 543).

Diyalog, iki veya daha fazla kişi arasında gerçekleşen konuşmadır. Diyalog çok sık kullanılan bir yöntemdir. Diyalogun temel işlevi, gizli olanı "aşıkâr" kılmak, soyut olanı somutlaştırmaktır. Diyalog yöntemi Holman'ın tespitiyle:

*olayın gelişiminde rol oynar,

*kahramanların psiko/sosyal konumlarının açıklanmasına yarar,

*anlatıma doğallık izlenimi verir,

*düşünce ve felsefelerin yansıtılmasını, etkileşimini sağlar,

*farklı kişilerin bir araya gelmesine, dolayısıyla farklı kültür ve konuşmaların, üslupların ortaya çıkmasını sağlar (Ölmez, Rahmet. (2014). Roman Teknikleri İnd.Tar. 24.11.2015, <https://prezi.com/qmrqtiamnztr/roman-teknikleri>).

Kişilerin gerek muhataplarıyla cevap bekleyerek kurduğu sözlü iletişim-teklifli diyalog- gerekse de muhataplarından cevap beklemeden kurdukları tek yönlü sözlü iletişim-teklifsiz diyalog- olarak tanımlanan diyalog kavramı kurmaca eserlerde kurmaca eserlerin varlığının bilindiği tarihten beri hep var olmuştur. Sanayi İnkılabıyla değişen dünyada insan git gide yalnızlaşmış, projektörü karşısındakine tutmak yerine kendine tutmaya başlamış ve bir diyalog türü olarak kurmaca eserlerde monologlara, dramatik monologlara, iç monologlara ve bilinç akışına rastlanır olmuştur.

İç monolog, oyun, roman ve öyküde, kahramanların aklından geçen düşünceleri açığa vuran anlatı tekniğidir. İç monologda, oyun, roman ya da öykü kahramanının aklından geçen düşünceler serbest çağrışıma yaklaşan, birbiriyle ilişkisi zayıf izlenimler ya da ussal kavramlaştırmalar biçiminde olabilir. Değişik biçimleri arasında, dramatize edilmiş iç çatışmalar, kendini analiz etme ve zihinde canlandırılan diyaloglar yer alır.

İç monolog, doğrudan birinci kişi ağzından aktarılabileceği gibi, "düşündü," "düşünceleri... Değiştirdi" gibi ifadelerle üçüncü kişi anlatımı ile de verilebilir. İç monolog terimi sık sık bilinç akışı yerine kullanılır.

Oysa, karakterin bilincini etkileyen tam oluşmamış düşünceler, izlenimler ve çağrışımları yansıtabilen iç monolog, ussal düşüncelerin düzenli biçimde sunulmasıyla da sınırlı kalabilir. Monolog ve dramatik monolog ile yakın benzerliği olan iç monolog, kapsamlı olarak ilk kez Les Lauriers sont coupés (1888; Defneler Kesildi) adlı yapıtında Edouard Dujardin tarafından kullanılmış, daha sonra 20. yüzyıl psikolojik romanlarının tipik tekniği olarak yaygınlaşmıştır. (İç monolog, Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0%C3%A7_monolog?oldid=10378642 Katkıda bulunanlar: Katakay ve Rapsar).

İnsanın yalnızlığının önce buhrana sonra nevrozlara, psikozlara dönmesiyle de sanrısız konuşmalar bir diyalog türü olarak edebi metinlerde yerini almıştır. Sanrısız konuşma, kişinin bir edebi metinde kendisiyle yaptığı bilinçsiz konuşmadır. Sanrısız konuşmada konuşma miktarında ve içeriğinde fazlasıyla fakirleşmeler görülür. Tekrarlı, blok ve kafiyeli konuşma anlamsız birliklerden sözcükler oluşturma sanrısız konuşmalara örnek olarak gösterilebilir. Ömer Seyfettin'in seçili eserlerinde de eserleri yapısal yönden tamamlayan; hatta kurgunun kendisine işlerlik kazandırdığı-ana düşünceyi diyaloglarla verme gibi- diyalog cümlelerinin cümle sayılarına oran bulguları aşağıdadır:

İstatistik:	
Diyaloglu cümle oranları	
Sayı	20
Kayıp	0
Aritmetik Ort.	34,3666
Ortanca	31,4345
Tepe Değer	14,78 ^a
Standart Sapma	11,05725
Minimum	14,78
Maksimum	61,65

İstatistik tablosunda dikkati çeken en önemli hususlardan biri örnekleme diyaloglu cümle sayılarının aritmetik ortalama (mean) oranının **%34,366** olması diğeri ise aritmetik ortalama (Mean) ve ortanca değer (median) birbirine yakın olmasıdır.

Bir sayısal gözlemler kümesinde aritmetik ortalama ve medyan birbirine ne kadar yakınsa dağılım o kadar normaldir denilebilir.

Aşağıdaki tablo istatistik tablo açısından bakıldığında örnekleme diyaloglu cümle sayısının en az olduğu eser Mürebbiye diyaloglu cümle sayısının en fazla olduğu eser ise Yüz Akı adlı eserdir.

Örneklemin aritmetik ortalaması göz önüne alarak aşağıdaki tabloya bakarsak diyalog oranının en ideal olduğu eserler "**Kazın Ayağı**" ve "**Havyar**" adlı eserlerdir.

Normallik Testi						
	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Df	Sig.	İstatistik	Df	Sig.
Diyaloglu cümle oranları	,219	20	,013	,912	20	,069

Örneklemdaki hikâyeler diyalog yönünden incelendiğinde verilerin dağılımının normal olup olmadığını Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testlerine bakarak daha net anlayabiliriz. Gözlem sayısı 29 dan az olduğunda Shapiro-Wilk testi kullanılabilir. %5 anlamlılık düzeyine göre sig. Değeri (0,069>0,05) %5 ten büyük olduğu için verilerin normal dağıldığı söylenebilir.

Kanaat Noktasında İncelenen Hikâyeler: Evet, İtalya Muharebesi. Balkan Muharebesi... Ben Yanya Kalesi'nde esir oldum. Yunanistan'da bir seneden ziyade esirlik... İstanbul'a gelip kendimi toparlamaya başlayacağım zaman annemin ölümü. Sonra Cihan Harbi... İşte dört senedir bu felaketli harp. Müthiş buhran içindeyiz. Yarım okka ekmek otuz kuruşa satılırken kim edebiyatla uğraşabilir? Ama ben uğraştım (Alangu, 1968: 338). Ömer Seyfettin'in yaşadığı dönemde (1884-1920) mensubu olduğu ülke, topraklarını büyük parçalar halinde kaybetmekte -Rumeli topraklar- dağılma, çöküş sürecini yaşamaktadır.

Ülke içte; anarşi, kargaşa, bölücü ve yıkıcı terör faaliyetleri ve kaybedilen topraklardan Anadolu topraklarına doğru cereyan eden göçlerle mücadele ederken dışta ise büyük devletlerden sürekli tehdit almaktadır. Ülkenin bu çaresizlik ortamından kurtarılması için ülke otokrasisi tarafından bir asırdan fazla bir süredir çeşitli fikir hareketleri ortaya atılmaktadır. Ülkenin kurucu unsuru Türkler güvenlerini kaybetmekle birlikte hem Doğu- Batı ikilemini yaşamakta hem de birlikte yaşadıkları kavimlerin ayrılma isteklerine göz yummak durumunda kalmaktadırlar.

Babası asker olan, kendisi de bir süreliğine askerlik yapmış olan birinin elbette şahitliği daha makul; cihan harbine girmiş bir milletin cephedeki kahramanlıklarını, cephe gerisinde kalanların yoksulluklarını, cepheden kaçanların acizyetlerini derinden hissetmesi ve bu hissiyatın eserlerde renk ve şekil bulması elbette daha anlamlıdır.

Önemli olan hikâyeciliği Türkiye'de oturtmuş olan yazarımızın kanaatlerine-şahsi, siyasi, sosyolojik, kültürel, edebi kanaat- hikâye atmosferini bozmadan olay hikâyeciliğinin (Maupassant tarzı hikâyecilik anlayışı) sınırları içerisinde ne oranda yer

verdiği'dir. Bu husus hikâye yazmaya yeni başlayanlar için kanaatlerini eserlerine taşıırken sınırlarını bilmeleri açısından son derece önemlidir.

Kanaat cümlelerinin cümle sayılarına ait oran bulguları aşağıdadır:

İstatistik

Kanaat Cümlelerinin Oranı

Sayı	20
Kayıp	0
Aritmetik Ortalama	13,5860
Ortanca	9,5695
Tepe Değer	,66 ^a
Standart Sapma	13,84234
Minimum	,66
Maksimum	53,33

Not: Birden çok tepe değeri vardır. En küçük değeri gösterilmiştir

İstatistik tablosunda dikkati çeken en önemli husus örnekte kanaat bildiren cümle sayılarının aritmetik ortalama (mean) oranının **%13,860** olmasıdır. Aritmetik ortalama (mean) ve ortanca değeri (median) birbirine yakın olsa da diyalog yönünden incelenen hikâyelere göre (Std. Deviation 11,05725) standart sapmanın daha fazla olduğu görülmektedir.

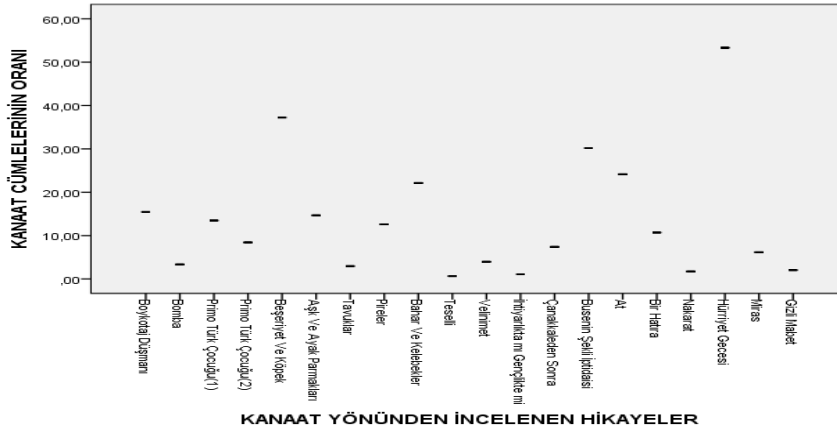
Minimum (,66) ve maksimum (53,33) değerleri arasında gözle görülür farkı standart sapmanın fazla oluşunun izahı olarak düşünebiliriz. Bir sayısal gözlemler kümesinde minimum ve maksimum değerler arasındaki çatal ne kadar açılırsa standart sapma da o kadar artar.

Örnekteki kanaat bildiren cümle oranlarının diyalog bildiren cümle oranlarına göre standarttan daha uzak bir tablo sunması Ömer Seyfettin'in bazı hikâyelerini- Hürriyet Gecesi vb.- ideolojik gayelerle ya da bir mesaj verme endişesiyle yazdığı düşüncesini akla getirmektedir. Bu düşüncenin akla gelmesinde Ömer

Seyfettin'in yaşadığı dönemdeki sosyal ve siyasal şartların ve arkadaş çevresinin de rolü unutulmamalıdır.

Aşağıdaki tabloya istatistiki açıdan bakıldığında kanaat bildiren cümle sayısının en az olduğu eser Teselli adlı eser, kanaat bildiren cümle sayısının en fazla olduğu eser ise Hürriyet Gecesi adlı eserdir.

Örneklemin aritmetik ortalamasını göz önüne alarak aşağıdaki tabloya bakarsak kanaat bildiren cümle oranının en ideal olduğu eserler "Primo Türk Çocuğu (1)" ve "Aşk Ve Ayak Parmakları" adlı eserlerdir.

Aşağıdaki Kruskal-Wallis test istatistik tablosu seçili hikâyeler arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını test edilmesi açısından önemlidir.

Kruskal Wallis Testi:

KANAAT CÜMLELERİNİN ORANI

Chi-Square 19,000

Df. 19

Asymp. Sig. ,457

Örneklemden kanaat yönünden incelenen hikâyelerin, diyalog yönünden incelenen hikâyelere göre standart sapma verisi daha çıksa da yukarıdaki tablo incelendiğinde. %5 anlamlılık düzeyine göre sig. Değeri (457>0,05) %5 ten büyük olduğu için **örneklemden kanaat bildiren cümle oranları yönünden incelenen hikâyeler**

arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı; yani eserlerdeki kanaat bildiren cümle oranlarında iç tutarlılığın olduğu görülmektedir.

Takdim Noktasında İncelenen Hikâyeler: Tasvire kaymadan yer yer geçmişten taşıyarak mekân, kişi ve kültür tanıtımı yapmak, kişilerin kişililerle olan ilişkisinden bahsetmek, post modern anlayışla yazılan hikâyelerde kişilerle mekânı bütünleştirerek olay örgüsünü hazırlamak amacıyla kurmaca metinlerde yerini alan cümlelere takdim (sunum) cümleleri denir.

Takdim cümlelerinin cümle sayılarına ait oran bulguları aşağıdadır:

İstatistik

Takdim Amaçlı Cümle Oranları

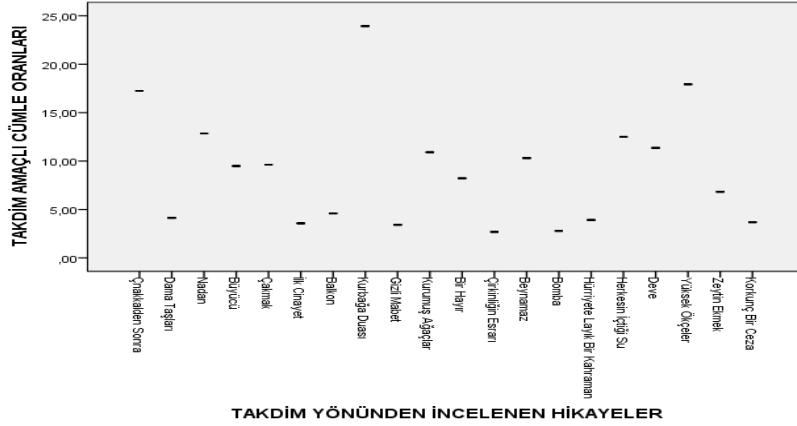
Sayı	20
Kayıp	0
Aritmetik Ortalama	8,9985
Ortanca	8,8580
Tepe Değer	2,69 ^a
Standart Sapma	5,85331
Minimum	2,69
Maksimum	23,94

Not: Birden çok tepe değer vardır.

En küçük değer gösterilmiştir.

İstatistik tablosunda takdim amaçlı cümle sayılarının aritmetik ortalamasının (mean) 8,9985 olduğu görülmektedir. Sayısal gözlemler kümesinde aritmetik ortalama (mean) ve ortanca değerinin (median) birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu yakınlık standart sapma değerinin neden bu kadar düşük olduğunun da izahı sayılabilir.

Yukarıdaki frekans değerlerine bakarak verilerin dağılımının normal olduğu kanısına varabiliriz.

Yukarıdaki istatistik tablosuna göre örnekleme kanaat amaçlı cümle sayısının en az olduğu eser Çirkinliğin Esrarı adlı eser takdim amaçlı cümle sayısının en fazla olduğu eser ise Kurbağa Duası adlı eserdir. Örneklemin aritmetik ortalaması göz önüne alarak aşağıdaki tabloya bakarsak diyalog oranının en ideal olduğu eserler “Bir Hayır” ve “Büyücü” adlı eserlerdir.

Hareket Noktasında İncelenen Hikâyeler: Hikâyelerde ilk bakışta göze çarpmayan kişi ya da doğadaki varlıkların eylemlerini anlatan cümlelerden canlandırmalı hareket cümlelerine, canlandırmalı hareket cümlelerinden öyküleyici anlatıma, öyküleyici anlatımdan olay hazırlık ve olay cümlelerine kadar birçok cümlenin temelinde hareket vardır.

Hareket cümleleri olay öykücülüğünde gerek öyküde atmosferi yakalama gerek geçişler yoluyla öyküde kurgu bütünlüğünü sağlama gerekse de hikâyede verilmek isteneni hikâyenin bütününe yayma açısından son derece önemlidir. Hareket cümleleri adı altında genel bir başlık açmak metinde öyküleyici anlatımla betimleyici anlatımı net bir şekilde ayırma noktasında fırsat sunabilir.

Hareket cümlelerinin cümle sayılarına oran bulguları aşağıdadır:

İstatistik**Hareket Bildiren Cümlelerin Oranı**

Sayı	20
Kayıp	0
Aritmetik Ortalama	47,8509
Ortanca	47,0780
Tepe Değer	26,55 ^a
Standart Sapma	13,53313
Minimum	26,55
Maksimum	78,85

Not: Birden çok tepe değer vardır.

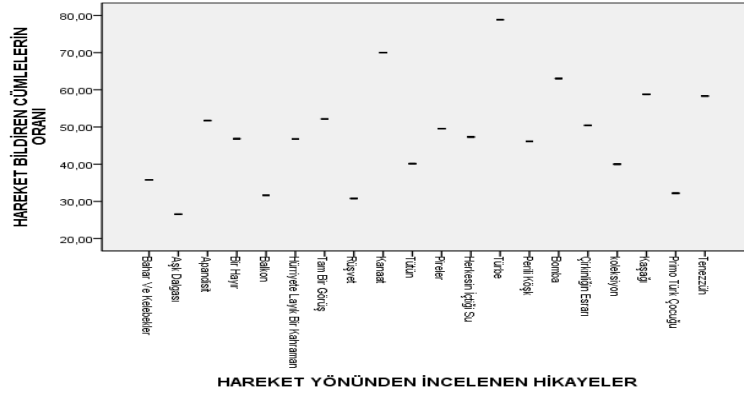
En küçük değer gösterilmiştir.

İstatistik tablosunda hareket bildiren cümle sayılarının aritmetik ortalamasının (mean) **47,8509** olduğu görülmektedir. Sayısal gözlemler kümesinde aritmetik ortalama (mean) ve ortanca değerinin (median) çok yakın olduğu görülmektedir. Bu yakınlıktan yola çıkarak verilerin dağılımının normal olduğu yargısını çıkarabiliriz.

Aşağıdaki tabloda normallik testi verilerine bakarak daha net bir sonuca ulaşabiliriz.

Normallik Testi						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Df	Sig.	İstatistik	Df	Sig.
HAREKET BİLDİREN CÜMLELERİN ORANI	,125	20	200 [*]	,966	20	,667

Gözlem sayısı 29 dan az olduğunda Shapiro-Wilk testi kullanılabilir. %5 anlamlılık düzeyine göre sig. Değeri (0,067>0,05) %5 ten büyük olduğu için **verilerin normal dağıldığı rahatlıkla söylenebilir.**

Yukarıdaki istatistik tablosuna göre örnekleme hareket anlamlı cümle sayısının en az olduğu eser Aşk Dalgası adlı eser takdim amaçlı cümle sayısının en fazla olduğu eser ise Türbe adlı eserdir. Örneklemin aritmetik ortalaması göz önüne alarak aşağıdaki tabloya bakarsak diyalog oranının en ideal olduğu eser “Hürriyete Layık Bir Kahraman” adlı eserdir.

Tasvir (Betimleme) Noktasında İncelenen Hikâyeler: Tasvir resim sanatından edebiyata geçmiş bir anlatım tekniğidir. Genelde öyküde olayın geçtiği çevre, iç ya da dış mekân metnin daha iyi anlaşılması ve okuyucuyu hazırlaması için kullanılır. Daha çok öykülerin başında yer alması da bu tanımı güçlendirmektedir. İnsan tasviri kelimelerle portre çizimini andırır.

Buna göre tasvir insan, çevre, doğa ya da olayın geçtiği iç ya da dış mekân (lar)ın kelimelerle resmedilmesi sanatıdır. Bir anlatım tekniği olarak tasvir çok başvurulan bir yöntemdir.

Ömer Seyfettin'in Gizli Mabet adlı öyküsünde bir Frenk'in gözünden Türk evinin sandık odası tasvir edilmiştir. Bu öyküyü iç mekân tasviri açısından başarılı bir örnek olarak değerlendirilebilir (Kolcu, 2011: 55-56).

Kelimelerle resim çizme sanatı olarak tanımlanan tasvir cümlelerinde amaç nesneyi okuyucunun zihninde canlandırabilmesini sağlamaktır. Olay hikâyeciliğinde hareket cümleleri önemli bir yer işgal etmekle beraber tasvirin yeri de göz ardı edilemez.

Hız çağı olarak da adlandırılan modern sonrası dönemde bütün kurmaca metinlerde tasvirin yeri sorgulanmaya başlamış, tasvirin metni ağırlaştırdığını düşününler dahi çıkmıştır; fakat insanlar kalabalıklar içerisinde yalnızlaşmaya başladıkça

çevresindeki varlık ve nesnelere adeta kendi öznelerine katmışlar, bu varlık ve nesnelere duygu ve düşüncelerini dışa vurma yoluna gitmişlerdir. Sanatta gerçeküstücülüğün de öne çıkmasıyla beraber; artık varlık ve nesnelere oldukları halleri değil de algılandıkları halleri kurmaca metinlerde yerlerini almaktadırlar. Bazen kurmaca kişinin ruh durumunun aynası bazen olayın anahtarıdır. Bu sebeplerle tasvir cümleleri kurmaca metinlerde kaldıkları yerden devam etmektedirler.

Tasvir cümlelerinin cümle sayılarına oran bulguları aşağıdadır:

İstatistik

Tasvirli Cümlelerin Oranı

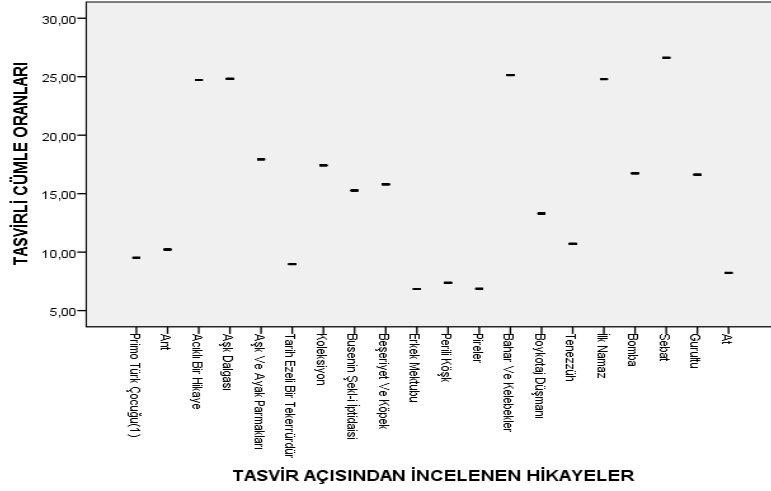
Sayı	20
Kayıp	0
Aritmetik Ortalama	15,3964
Ortanca	15,5305
Tepe Değer	6,84 ^a
Standart Sapma	6,84130
Minimum	6,84

Not: Birden çok tepe değeri vardır.

En küçük değeri gösterilmiştir

İstatistik tablosunda dikkati çeken en önemli hususlardan biri örnekte tasvirli cümle sayılarının aritmetik ortalama (mean) oranının **%15,3964** olması diğeri ise aritmetik ortalama (Mean) ve ortanca değeri (median) birbirine yakın olmasıdır.

Bir sayısal gözlemler kümesinde aritmetik ortalama ve medyan birbirine ne kadar yakınsa dağılım o kadar normaldir denilebilir.

Yukarıdaki tabloya istatistiki açıdan bakarsak tasvirli cümle sayısının en az olduğu eser Erkek Mektubu adlı eser, tasvirli cümle sayısının en fazla olduğu eser ise Sebat adlı eserdir. Örneklemin aritmetik ortalamasını göz önüne alarak aşağıdaki tabloya bakarsak tasvirli cümle sayısının en ideal olduğu eserler “**Busenin Şekli İptidası**” ve “**Beşeriyet Ve Köpek**” adlı eserlerdir.

Tasnifçi çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre örneklemdaki eserlerde diyaloglu toplam cümle sayısının cümle sayısına oranının **%34,336**, kanaat bildiren cümle sayısının toplam cümle sayısına oranı **%13,860**, takdim amaçlı cümle sayısının toplam cümle sayısına oranı **%8,9985**, hareket bildiren cümle sayısının toplam cümle sayısına oranı **%47,8509**, tasvirli cümle sayısının toplam cümle sayısına oranı ise **%15,3964**'tür.

Örneklemdaki başlıklar altında incelenen hikâyelerin oran bulgularının **%120,4718**'lik bir oran dilimi içerisinde dağıldığı görülmektedir. Her başlıkta incelenen hikâyelerin birçoğu farklı olduğu için **%100**'lük bir dilim içerisinde bulguların dağılmaması çok tabidir. Yapılması gereken bulguların ters orantı yoluyla **%100**'lük bir oran içerisinde karşılıklarını bulmaktır.

Bulguların **%100**'lük oran dilimi içerisinde karşılıkları aşağıdadır:

Diyaloglu Cümle Oranları: **%28,526**

Kanaat Bildiren Cümle Oranları: **%11,504**

Takdim Amaçlı Cümle Oranları: %7,469

Hareket Bildiren Cümle Oranları: %39,719

Tasvirli Cümlelerin Oranı: %12,780

SONUÇ

Bu çalışmada Ömer Seyfettin'in eserleri kurgu yönünden incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Yapılan tasnifçi çalışma sonuçlarına göre hikâyelerdeki diyaloglu cümlelerin cümle sıklığı açısından **normal dağılım** gösterdiği görülmüştür. Hikâyelerdeki cümle sıklıklarının yüzdeler dilim içerisindeki yeri **%28,526**'dır.

Tasnifçi çalışma sonuçlarına göre hikâyelerde kanaat bildiren cümlelerin cümle sıklığı açısından tutarlılığının olduğu, oranlar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı; **yani her hikâyede kanaat bildiren cümle sıklığının belirli bir oranda bulunduğu görülmüştür.** Hikâyelerdeki cümle sıklıklarının yüzdeler dilim içerisindeki yeri **%11,504**'tür.

Tasnifçi çalışma sonuçlarına göre hikâyelerdeki takdim amaçlı cümlelerin cümle sıklığı açısından **normal dağılım** gösterdiği görülmüştür. Hikâyelerdeki cümle sıklıklarının yüzdeler dilim içerisindeki yeri **%7,469**'dur.

Tasnifçi çalışma sonuçlarına göre hikâyelerdeki hareket bildiren cümlelerin cümle sıklığı açısından **normal dağılım** gösterdiği görülmüştür. Hikâyelerdeki cümle sıklıklarının yüzdeler dilim içerisindeki yeri **%39,719**'dur.

Tasnifçi çalışma sonuçlarına göre hikâyelerdeki tasvirli cümlelerin cümle sıklığı açısından **normal dağılım** gösterdiği görülmüştür. Hikâyelerdeki cümle sıklıklarının yüzdeler dilim içerisindeki yeri **%12,780**'dir.

Tasnifçi çalışma sonuçlarına toplu olarak görmek istediğimizde bulguların yüzdeler dilim içerisindeki yerleri şunlardır:

Diyaloglu Cümle Oranları: %28,526

Kanaat Bildiren Cümle Oranları: %11,504

Takdim Amaçlı Cümle Oranları: %7,469

Hareket Bildiren Cümle Oranları: %39,719

Tasvirli Cümlelerin Oranı: %12,780

Genç bir öykü yazarı yukarıdaki oranlara göre öyküsünü kurgulayabilir; çünkü yukarıda da değinildiği gibi değerler tesadüfi değildir. Unsurların hikâyelerdeki cümle sıklıkları aşağı yukarı bu oranlardadır

Yukarıdaki tasnifçi çalışma ayrıca ilköğretimde yazarlık becerileri dersi için bir kazanım planı hazırlamada fazlasıyla yardımcı olabilir; çünkü olay öykü tarzı o yaş dilimi bir çocuk için daha benimsenebilir bir tarzıdır. Kazanım planına göre önce unsurlar ve işlevleri öğrencilere kavratılır; daha sonra bu unsurlara oranları nispetinde kazanım planında yer verilir ve öğrencilere öykü şablonunun nasıl oluşturulacağı kavratılır. Son olarak öğrencilerin gelişim seviyelerine göre ürün oluşturmaları sağlanır. Ürünler port folyolarına koyularak süreç içerisindeki çabalarına göre değerlendirmeler yapılabilir.

Bir dal veya alanda o dal ya da alanla ilgili ne kadar terim varsa o dal ya da alan o kadar gelişir ve o dal ya da alanla ilgili bilimsel çalışmalar artar. Son olarak bu çalışmayla gerek disiplinler arası ilkesinden gerekse de kavramların işlevlerinden yola çıkılarak dilbilim alanının yapısal inceleme sahasına aşağıdaki terimler kazandırılmaya çalışılmıştır:

- 1) Tasnifçi Çalışma
- 2) Teklifli Ve Teklifsiz Diyalog Cümlesi
- 3) Sanırsal Konuşma Cümleleri
- 4) Şahsi Kanaat Cümlesi
- 5) Siyasi Kanaat Cümlesi
- 6) Sosyolojik Kanaat Cümlesi
- 7) Kültürel Kanaat Cümlesi
- 8) Edebi Kanaat Cümlesi
- 9) Mekân Takdim Cümlesi
- 10) Kişi Takdim Cümlesi
- 11) Kültür Takdim Cümlesi
- 12) Olay Hazırlık Cümlesi

KAYNAKLAR

- Aktaş, Ş. (1998). Roman Sanatı Ve Roman İncelemesine Giriş. (3. Baskı): Akçağ Yayınları.
- Alangu, T. (1968). Ülkücü Bir Yazarın Romanı. (1. Baskı): May Yayınları.
- Bolat, S. (2012). Öykü Yazma Teknikleri. (4. Baskı): Varlık Yayınları.
- Cunbur, M. (1985). Ömer Seyfettin Bibliyografyası: (1. Baskı) TTK Basımevi
- Çakır, H. (2002). Öykü Sanatı. (2. Baskı): Çizgi Kitabevi.
- Karasevda, (2013). Yazarlık Okulu. (2. Baskı): Kaldırım Yayınları.
- Kıncal, Y. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (3. Baskı): Nobe Yayınları.
- Kolcu, A. (2011). Öykü Sanatı. (3. Baskı): Salkımsöğüt Yayınevi
- Ölmez, Rahmet. (2014). Roman Teknikleri İnd.Tar. 24.11.2015,
<https://prezi.com/qmrqtiamnztr/roman-teknikleri>.
- Seyfettin, Ö. (2007). Hikâyeler1. der. Hülya Argunşah. (3. Baskı): Dergâh Yayınları.
- Seyfettin, Ö. (2007). Hikâyeler2. der. Hülya Argunşah. (3. Baskı): Dergâh Yayınları.
- Seyfettin, Ö. (2007). Hikâyeler3. der. Hülya Argunşah. (3. Baskı): Dergâh Yayınları.
- Seyfettin, Ö. (2007). Hikâyeler4. der. Hülya Argunşah. (3. Baskı): Dergâh Yayınları.
- TDK. (1996).Türkçe Sözlük. (6. Baskı): Maya Matbaacılık.
- TDK. (2005). Türkçe Sözlük. (10. Baskı): 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası
- Tosun, N. (2013). Öykümüzün Kırk Kapısı. (1. Baskı): Hece Yayınları.
- Tosun, N. (2014). Doğu'nun Öykü Kuramı. (1. Baskı): Büyüyenay Yayınları.
- Tosun, N. (2014). Modern Öykü Kuramı. (2. Baskı): Hece Yayınları.
- Vikipedi. (2008). İç Monolog İnd. Tar. 24.11.2015.
https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0%C3%A7_monolog.